

NOUA SECURITATE DIN ROMANIA SA IA AMINTE – Hotarare istorica a CEDO privind practicile securiste de interceptare in masa a romanilor in numele asa-zisei lupte impotriva coruptiei: “Tinand cont de riscul ca un sistem de supraveghere secreta menit sa protejeze securitatea nationala ar putea submina sau chiar distruge democratia sub aparenta apararii ei, Curtea trebuie sa fie satisfacuta ca exista garantii adecvate si eficiente impotriva abuzurilor” (Decizia)

Scris de Valentin BUSUIOC

International - Cedo

Curtea Europeana a Drepturilor Omului (CEDO) a pronuntat o hotarare istorica prin care a stabilit ca supravegherea in masa oamenilor reprezinta o incalcare a dreptului la viata privata (art. 8 din Conventia EDO) si dreptul la libertatea de exprimare (art. 10 din Conventia EDO). Hotararea a fost data in cauza "Big Brother Watch si altii vs. Regatul Unit al Marii Britanii", speta de fata pornind de la sesizarile formulate de catre mai multi jurnalisti si ONG-uri pentru apararea drepturilor omului, alarmati de dezvaluirile fostului angajat NSA Edward Snowden. Amintim ca in 2013 acesta a zguduit lumea, scotand la iveala felul in care serviciile secrete americane derulau programe de spionare atat a propriei populatii, cat si ale altor tari.

Curtea Europeana a Drepturilor Omului (CEDO) a pronuntat o hotarare istorica prin care a stabilit ca supravegherea in masa oamenilor reprezinta o incalcare a dreptului la viata privata (art. 8 din Conventia EDO) si dreptul la libertatea de exprimare (art. 10 din Conventia EDO). Hotararea a fost data in cauza "Big Brother Watch si altii vs. Regatul Unit al Marii Britanii", speta de fata pornind de la sesizarile formulate de catre mai multi jurnalisti si ONG-uri pentru apararea drepturilor omului, alarmati de dezvaluirile fostului angajat NSA Edward Snowden. Amintim ca in 2013 acesta a zguduit lumea, scotand la iveala felul in care serviciile secrete americane derulau programe de spionare atat a propriei populatii, cat si ale altor tari.

Ramane de vazut in ce masura hotararea judecatorilor de la CEDO va avea ecou in Romania, in conditiile in care milioane de romani au fost interceptati si supravegheati in masa in ultimii ani, in numele asa-zisei lupte impotriva coruptiei, varf de lance pentru aceste practici securiste fiind "Binomul SRI-DNA", condus de **generalul Florian Coldea (foto stanga)** si **Laura Kovesi (foto dreapta)**.

Revenind la decizia CEDO, trebuie sa precizam ca ONG-ul britanic Big Brother Watch (traducere aproximativa:

“Stam cu ochii pe Big Brother”) a prezentat pe [propriul site](#) situatia sintetica a cauzei in care Curtea de la Strasbourg le-a dat castig de cauza cetatenilor obisnuiti impotriva celor care vor cu orice pret sa li se amestece in viata privata. Pe scurt: CEDO a stabilit ca programele de supraveghere in masa din Marea Britanie, dezvaluite de catre avertizorul de integritate Edward Snowden, **”nu au indeplinit criteriul 'calitatii de drept'”** si au fost **”incapabile de pastrare a 'interferentei' la nivelul considerat 'necesar intr-o societate democratica'”**.

Hotararea istorica reprezinta prima astfel de decizie a CEDO in privinta programelor de supraveghere in masa dezvaluite de catre Snowden. Cazul a inceput in 2013, printr-o campanie a ONG-urilor Big Brother Watch, English PEN, Open Rights Group si prin cea a expertului informatician dr. Constanze Kurz, ca urmare a dezvaluirilor lui Snowden privind spionarea in masa din partea GCHQ – serviciul secret britanic responsabil cu interceptarea comunicatiilor (echivalentul NSA-ului din SUA). Actiunea in instanta a fost posibila prin campania de strangere de fonduri “Intimitate, nu Prism” - cu referire la programul american de interceptari Prism (detalii in paragrafele de mai jos). Peste 1.400 de oameni au contribuit impreuna cu aproape 30.000 de lire sterline la fondul pentru actiunea in instanta, noteaza organizatia non-guvernamentala.

Big Brother Watch aminteste ca documentele lui Snowden au devoalat faptul ca agentia de informatii britanica GCHQ au condus o interceptare la nivelul intregii populatii, captand comunicatiile a milioane de oameni nevinovati. Programele de spionare in masa includeau Tempora (stocarea in masa a intregului trafic de Internet); Karma Police (un catalog incluzand “un profil de navigator pentru fiecare utilizator vizibil pe Internet”); si Black Hole (un depozit de peste o mie de miliarde de evenimente, incluzand situatia accesarilor de site-uri, emailuri si chat-uri, interogari in motoarele de cautare si activitati pe retele sociale).

Petentii au argumentat faptul ca programele de interceptare in masa incalca dreptul cetatenilor britanici la intimitate, protejat de Articolul 8 din Conventia EDO, in conditiile in care supravegherea la nivelul intregii populatii se face efectiv fara discriminari, fara masuri minime de protectie si de control, si duce lipsa de o baza legala suficienta in raport cu Legea din 2000 a Atributiilor de Investigatie (RIPA).

”Interceptarea in masa este prin definitie lipsita de o tinta anume”

In hotararea pronuntata, CEDO a stabilit ca **”interceptarea in masa este prin definitie lipsita de o tinta anume”**; ca a existat o **”lipsa de control a intregului proces de selectie (n.r. a informatiilor)”**; si ca mecanismele de protectie nu sunt **”suficient de robuste pentru a oferi garantii adecvate impotriva abuzurilor”**.

In mod special, Curtea a notat **”ingrijorarea ca serviciile de informatii pot cauta si examina 'date din comunicatii conexe' aparent fara restrictii”** – date care identifica expeditorii si destinatarii comunicatiilor, pozitia lor, antetele de email, informatiile legate de navigarea pe Internet, IP-urile si multe altele. Curtea si-a exprimat ingrijorarea ca astfel de intruziuni **”ar putea fi in masura sa realizeze un portret amanuntit al unei persoane, prin cartografierea retelelor sociale, localizarea pozitiei fizice si a navigarii pe Internet, cartografierea tiparelor de comunicare, precum si o privire in detaliu asupra celor cu care o persoana interactioneaza”**.

Curtea a recunoscut importanta aplicarii mecanismelor de protectie asupra unui regim de supraveghere, statuand: **”Tinand cont de riscul ca un sistem de supraveghere secreta menit sa protejeze securitatea nationala ar putea submina sau chiar distruge democratia sub aparenta apararii ei, Curtea trebuie sa fie satisfacuta ca exista garantii adecvate si eficiente impotriva abuzurilor”**.

Guvernul britanic a emis Legea Puterilor de Investigatie (IPA) in noiembrie 2016, inlocuind atributiile prevazute in contestata lege RIPA si asezand in mod controversat atributiile de supraveghere in masa pe o baza legala.

"Cu toate acestea, sentinta de astazi (n.r. joi), potrivit careia spionarea generala dezvaluita de Snowden a incalcat drepturile fundamentale protejate de CEDO, are sanse sa ridice pe mai departe semne de intrebare privind adecvarea mecanismelor de protectie din jurul atributiilor similare de spionaj prevazute in IPA", comenteaza cei de la Big Brother Watch.

Cele trei cazuri cercetate simultan de catre CEDO sunt:

- Big Brother Watch si altii v Regatul Unit (nr. 58170/13)
- 10 organizatii pentru drepturile omului s.a. v Regatul Unit (nr. 24960/15)
- Biroul pentru Jurnalismul de Investigatii si Alice Ross v Regatul Unit (nr. 62322/14)

Prezentam cele mai importante fragmente din sentinta CEDO (disponibila integral [AICI](#), in limba engleza):

"PROCEDURA

(...) 3. *Petentii s-au plans de aria de acoperire si magnitudinea programelor de supraveghere electronica derulate de catre Guvernul Regatului Unit.*

FAPTELE

I. Circumstantele cazului

A. Fondul

7. Cele trei petitii au fost inaintate dupa dezvaluirile lui Edward Snowden privind programele de supraveghere electronica derulate de catre serviciile de informatii din Statele Unite ale Americii si Regatul Unit.

8. Petentii (...) cu totii au crezut ca din cauza naturii activitatilor pe care le desfasoara, comunicatiile lor electronice au fost probabil interceptate de catre serviciile de informatii din Regatul Unit; obtinute de serviciile de informatii din UK dupa ce fusesera interceptate de guverne straine; si / sau obtinute de catre autoritatile din UK de la Furnizori de Servicii de Comunicatii ("CSP").

B. Schemele de supraveghere secreta

1. Sediile de Comunicatii ale Guvernului ("GCHQ")

10. Dezvaluirile lui Edward Snowden indicau faptul ca GCHQ (unul dintre serviciile secrete din UK) derula o operatiune cu numele de cod "TEMPORA", ce ii permitea sa intercepteze si sa stocheze volume uriase de date obtinute de la purtatorii de informatie (n.r. dispozitive pentru facilitarea accesului la Internet; sunt circa 100.000 pe glob).

11. Potrivit Raportului Comisiei Parlamentare pentru Informatii si Securitate din Martie 2015 ("raportul ISC"), GCHQ opereaza doua sisteme majore de procesare pentru interceptarea in masa a comunicatiilor. Autoritatile din Regatul Unit nici nu au confirmat, nici nu au negat existenta unei operatiuni cu numele de cod TEMPORA.

12. Primul dintre cele doua sisteme de procesare la care se refera raportul ISC vizeaza un foarte mic procentaj de purtatori. In pas cu fluxul de comunicatii dintre purtatorii tintiti, sistemul compara traficul cu o lista de "selectori simpli". Acestia sunt identificatori specifici (de exemplu, o adresa de email) legati de o tinta cunoscuta. Sunt colectate orice comunicatii care se potrivesc; acelea care nu se potrivesc sunt automat inlaturate. Apoi, analistii efectueaza un "proces de triere" in legatura cu comunicatiile colectate, pentru a stabili care dintre ele au cea mai ridicata valoare informativa si ar trebui de aceea deschise si citite. In practica, doar o parte foarte mica dintre materialele colectate prin acest proces sunt deschise si citite de catre analisti. GCHQ nu are capacitatea sa citeasca toate comunicatiile.

13. Al doilea sistem de procesare vizeaza un numar chiar mai mic de purtatori (o submultime a celor accesati de catre procesul descris in paragraful de mai sus), avuti in vedere in mod deliberat drept unii care cel mai probabil poarta comunicatii de interes pentru munca informativa. Al doilea sistem are doua etape: in primul rand, aplicarea unui set de "reguli de procesare" menite sa inlature materialul cu sansele cele mai mici sa fie de folos; iar in al doilea rand, aplicarea unor interogari complexe asupra materialului selectat, pentru a putea selecta acele parti cu sanse de a avea cea mai mare valoare informativa. Acele cautari genereaza un index, si numai materialele din acel index ar putea fi analizate de catre analisti. Toate comunicatiile care nu sunt pe lista trebuie inlaturate. (...)

2. Agentia Nationala de Securitate a Statelor Unite ("NSA")

15. NSA a recunoscut existenta a doua operatiuni denumite PRISM si Upstream (n.r. "Amonte")

(a) PRISM

16. PRISM este un program prin care Guvernul SUA obtine material informativ (de exemplu, comunicatii) de la Furnizori de Servicii de Internet ("ISP-uri"). Accesul in conditiile PRISM este specific si tintit (spre deosebire de o capabilitate generala de "minare a datelor"). Administratia Statelor Unite a declarat ca programul este reglementat prin Legea Serviciilor de Informatii Straine ("FISA"), iar cererile de acces la materiale pe baza PRISM trebuie aprobate de catre Curtea FISA, compusa din 11 judecatori superiori.

17. Documente ale NSA scurse in spatiul public de catre Edward Snowden sugereaza ca GCHQ a avut acces la PRISM inca din iulie 2010 si a folosit acest program pentru a genera rapoarte informative. GCHQ a recunoscut ca a obtinut informatii dintre cele ale SUA, obtinute prin PRISM.

(b) Upstream

18. Potrivit documentelor dezvaluite, programul Upstream permite colectarea continutului si a datelor despre comunicatii din infrastructura si cablurile de fibra optica detinute de catre CSP-urile din SUA. Acest program are acces vast la datele globale, in special cele ale cetatenilor din afara Statelor Unite, date ce pot fi apoi colectate, stocate si explorate folosind cuvinte-cheie. (...)

LEGEA

(...)

II. Presupusa incalcare a Articolului 8 din Conventie

269. In mod cumulativ, petentii din cele trei cazuri reunite reclama incalcare a Articolului 8 in ceea ce priveste cele trei regimuri distincte: regimul interceptarii in masa a comunicatiilor pe baza sectiunii 8(4) din RIPA (n.r. Legea din 2000 a Atributiilor de Investigatie); regimul schimbului de informatii; si regimul dobandirii datelor din comunicatii in baza Capitolului II din RIPA. Curtea va lua in considerare fiecare dintre aceste trei regimuri in mod separat. (...)

VI. Aplicarea Articolului 41 din Conventie

520. Articolul 41 din Conventie prevede:

“Daca Curtea declara ca a avut loc o incalcare a Conventiei sau a Protocoalelor sale si daca dreptul intern al Inaltei Parti Contractante nu permite decat o inlaturare incompleta a consecintelor acestei incalcari, Curtea acorda partii lezate, daca este cazul, o satisfactie echitabila”.

A. Daunele

521. *Potentii nu au pretins daune pecuniare sau non- pecuniare. In aceste conditii, Curtea considera ca nu se impune sa le acorde vreo suma.*

B. Cheltuielile

522. (...) Petentii din primul caz au pretins 208.958,55 de lire sterline in ceea ce priveste cheltuielile lor; iar petentii din al doilea dintre cazurile conexe au pretins 45.127,89 de lire. Petentii din al treilea caz nu au avut vreo pretentie.

523. Guvernul (n.r. al Marii Britanii) nu a comentat asupra sumelor pretinse.

524. In conformitate cu jurisprudenta Curtii, un petent are dreptul la restituirea cheltuielilor numai in masura in care s-a dovedit ca acestea au fost angajate in realitate si cu necesitate, si ca sunt rezonabile din punctul de vedere al cuantumului. In cazul de fata, tinand cont de documentele aflate in posesia ei si de criteriile de mai sus, Curtea considera rezonabila acordarea petentilor din primul caz 150.000 de euro pentru procedurile judiciare, iar aplicantilor din al doilea caz suma de 35.000 de euro pentru procedurile judiciare. (...)

Pentru aceste motive, Curtea:

1. Declara in unanimitate drept inadmisibile plangerile petentilor din al treilea caz privind Articolele 6 si 10 (n.r. vizand dreptul la un proces echitabil si libertatea de exprimare), in masura in care petentii se bazeaza pe statutul lor de ONG-uri, precum si Articolul 14 (n.r. privind interzicerea discriminarii);
2. Declara in unanimitate drept admisibile restul plangerilor facute de catre aplicanti in al treilea caz;
3. Declara, cu majoritate drept admisibile plangerile facute de aplicantii din primul si al doilea caz;
4. **Decide, cu 5 voturi la 2, ca a existat o incalcare a Articolului 8 din Conventie (n.r. dreptul la respectarea vietii private si de familie), in ceea ce priveste regimul de la sectiunea 8(4);**
5. **Decide, cu 6 voturi la 1, ca a existat o incalcare a Articolului 8 din Conventie in ceea ce priveste regimul Capitolului II;**
6. Decide, cu 5 voturi la 2, ca nu a existat vreo incalcare a Articolului 8 din Conventie in ceea ce priveste regimul schimburilor de informatii;
7. **Decide, cu 6 voturi la 1, ca, in masura in care a fost reclamata de petentii din al doilea caz, a existat o incalcare a Articolului 10 din Conventie in ceea ce priveste regimul sectiunii 8(4) si al Capitolului II;**

8. Decide, in unanimitate, ca nu este nevoie sa fie examinate restul plangerilor inaintate de catre petentii din al treilea caz in legatura cu Articolul 10 din Conventie.

9. Decide, cu 6 voturi la 1,

(a) ca statul parat trebuie sa le plateasca petentilor, in termen de 3 luni de la data la care hotararea judecatoreasca ramane definitiva in conformitate cu Articolul 44 § 2 din Conventie, urmatoarele sume, care vor fi convertite in valuta statului parat la cursul de schimb aplicabil in momentul solutionarii:

(i) 150.000 de euro cheltuieli de judecata catre petentii din primul caz, plus orice taxa care s-ar putea impune;

(ii) 35.000 de euro cheltuieli de judecata petentilor din al doilea caz, plus orice taxa care s-ar putea impune; (...)

10. Respinge, in unanimitate, restul pretentiilor formulate de catre petenti pentru satisfactie echitabila”.

[*Cititi aici integral hotararea CEDO](#)